

*Секція 4. Фінансово-облікове забезпечення діяльності суб'єктів
господарювання.*

УДК: 658.5; 338.26

**БЮДЖЕТУВАННЯ ВИТРАТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО
УПРАВЛІННЯ НАУКОВО-ВИРОБНИЧИМИ ЦЕНТРАМИ
СТАНДАРТИЗАЦІЇ, МЕТРОЛОГІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ УКРАЇНИ**

Овод Л.В.

кандидат економічних наук

доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування

lar.ovod@i.ua

Хмельницький національний університет

м. Хмельницький, Україна

Ткачук І.В., студентка

Сучасна світова економічна криза, зокрема спричинена негативним впливом Всесвітньої епідемії коронавірусної хвороби COVID-19, призвела до зростання ризиків та викликів, які постали як перед світовою економікою, так і перед економікою України. Для забезпечення покращення економічних показників роботи підприємств України в умовах повного самофінансування, створення умов для поступового їх зростання необхідне реформування системи управління діяльністю суб'єктів господарювання з використанням сучасних підходів до управління, у тому числі принципів бюджетування.

Бюджетування – це інструмент поточного планування господарських операцій підприємства та показників його фінансової діяльності [4, с. 130]. Представляючи собою специфічний підхід до організації управління господарсько-фінансовою діяльністю суб'єкту господарювання, воно забезпечує повну участь усіх підрозділів підприємства у процесах становлення

комплексних планів на основі своєчасної та достовірної інформації про стан розробки і впровадження бюджетних систем планування і звітності [1, с. 37]. Зокрема, застосування системи бюджетів за центрами відповідальності в науково-виробничих центрах стандартизації, метрології та сертифікації (НВЦСМС) сприяє впорядкуванню господарської діяльності з позиції визначення фінансової результативності, оптимізації грошових потоків, чіткого формування меж відповідальності між відділами, секторами, лабораторіями.

Переваги бюджетування: забезпечує необхідний рівень централізації управління матеріальними і фінансовими потоками та їх «прозорість» для керівників й інвесторів; дає змогу заздалегідь оцінити фінансову спроможність; установлює ліміти витрат ресурсів і нормативи рентабельності або ефективності; регулює обсяг витрат у межах, що відповідають притоку грошових коштів; передбачає систематичне вивчення продукції, ринків збуту і можливостей їх розширення; допомагає вибрати найбільш перспективну сферу докладання інвестицій; забезпечує координацію (регулювання) всіх управлінських структур галузі і примушує їх діяти спільно; забезпечує жорсткий контроль витрат; аналіз бюджетів дає змогу своєчасно вносити коригувальні зміни; дає змогу вдосконалювати процес розподілу ресурсів; служить інструментом порівняння досягнутих і бажаних результатів; робить позитивний вплив на мотивацію і настрій колективу [3, с. 431].

Вибір методів розроблення бюджетів залежить від характеристик функціонування підприємства, а саме: особливостей внутрішньоорганізаційної побудови, організаційно-технологічних особливостей виробничого процесу, наявності розробленої на підприємстві системи норм та нормативів, централізації управління, кваліфікації працівників, задіяних у процесі бюджетування; рівня застосування сучасних інформаційних технологій та програмного забезпечення [2, с. 42]. Внутрішньоорганізаційна побудова науково-виробничих центрів стандартизації, метрології та сертифікації передбачає виокремлення таких центрів витрат-структурних підрозділів з метою бюджетування:

1. Відділ геометричних і механічних вимірювань;
2. Відділ електрорадіотехнічних вимірювань
3. Відділ теплотехнічних вимірювань.
4. Відділ підтвердження відповідності продукції в галузях економіки.
5. Відділ з підтвердження відповідності систем управління якістю та харчової продукції.
6. Випробувальна лабораторія харчової продукції.
7. Випробувальна лабораторія а промислової продукції.
8. Відділ бухгалтерського обліку та податків.
9. Планово-економічний відділ.
10. Відділ матеріально-технічного, транспортного забезпечення та охорони.
11. Сектор юридичного забезпечення.
12. Сектор документообігу та архівної роботи.
13. Сектор кадрового забезпечення.
14. Сектор інформаційних технологій.

З метою обліку і калькулювання собівартості робіт, послуг бюджетування пропонуємо здійснювати та такими напрямками:

1. Стандартизація.
2. Метрологія.
3. Підтвердження відповідності.
4. Випробувальні лабораторії.
5. Адміністративні послуги.

З огляду на галузеву специфіку діяльності НВЦСМС, на нашу думку, доцільним є застосування наступних методів бюджетування витрат [2, с. 41]:

- за центрами відповідальності;
- бюджетування «від досягнутого», використовуючи принцип нарощування з урахуванням перспектив діяльності у майбутньому періоді;
- нормативне бюджетування, яке передбачає розрахунок бюджетних показників на основі норм та нормативів;

- неперервне бюджетування, яке дає змогу за результатами виконання бюджетів за певний мінімальний період вносити корективи і зміни до бюджетів залишкового бюджетного періоду та розробляти бюджети на мінімальний бюджетний період;

- послідовне бюджетування з огляду на порядок розробки бюджетів та зустрічного бюджетування, враховуючи планові обсяги виробництва, потужність підприємства.

З метою побудови ефективної системи бюджетування на підприємствах в Україні, та на НВЦСМС зокрема, доцільними будуть подальші дослідження, направлені на виокремлення системи збалансованих показників стратегічного й оперативного планування. Така система дозволить поєднати стратегічні цілі й оперативне планування, усунути недоліки стандартного бюджетування, реагувати на активні зміни зовнішніх та внутрішніх фінансових параметрів.

Список використаних джерел:

1. Дранус В. В., Дранус Л. С. Маркетингова складова при розробці бюджету діяльності суб'єктів господарювання. *Агросвіт*. 2021. №15, С. 36-43.

2. Ілляшенко Т. О., Ілляшенко К. В. Бюджетування як напрямок удосконалення системи управління діяльністю підприємств. *Вісник Сумського національного університету. Серія «Економіка»*. 2012. № 3, С. 36–44

3. Крихтіна Ю.О., Староватова С.О., Чайка С.С. Впровадження системи бюджетування в управління зовнішньоекономічною діяльністю залізничного транспорту. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 18, С. 429-437.

4. Онісіфорова В.Ю., Осьмірко І. В. Бюджетування як ефективний інструмент поточного планування на підприємстві. *Проблеми і перспективи розвитку підприємства: зб. наук. пр. / Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т; [редкол. : В. Г. Щербак (голов. ред.) та ін.]*. 2020. № 2 (25), С. 128–136. URL: <http://ppb.khadi.kharkov.ua/article/view/218739>. (дата звернення: 16.09.2021).